

Sáng hôm qua, trong lúc lái xe đi tiếp lập dòng sinh Hoàng Gia, tôi tình cờ nghe trực tiếp truyền thanh cuộc họp báo giữa Tổng thống Hoa Kỳ George W. Bush - lúc đó là 6 giờ 15 phút sáng ở California. Tôi phải nán nghe cho hết, vào tiếp nhận tin tức, vì có cảm tưởng chưa bao giờ ông Bush nói chuyện với nhà báo một cách thoải mái dè dàng như vậy. Còn chính ông Bush, có lúc ông nhắc đến ông Barack Obama, “Ông ấy nói gì về tôi nhỉ?” Khi nghe một ông tiếng Anh nói với một ông tiếng Anh khác chưa như một cuộc, tôi nhớ đến tin đã, “Hồi cũng chưa là tiếng Anh.”

Tin này mà bài của Peggy Noonan đăng trên nhật báo Wall Street cuối tuần qua: Mere Presidents. Bà Noonan có khuynh hướng bảo thủ. Ký một vài tin tức của bà xuất hiện trên một tờ báo rất bảo thủ, một tờ báo thường xuyên quan điểm với đảng Cộng Hòa. Xin viết rõ như vậy, hướng quan điểm với, mà không nói đây là “một tờ báo của” đảng Cộng Hòa, vì lòng tôn trọng các đảng nghiệp. Một tờ báo có thể hay đảng ý với một đảng chính trị, hoặc một vài tiếng Anh, nhưng họ luôn luôn giữ thể diện. Chúng ta có thể thấy rõ nhu cầu truyền hình của báo Wall Street không đảng ý và để kích thích tiếp các chính sách của Tổng thống George W. Bush hoặc các đối thủ quốc gia Cộng Hòa, và họ loan đi các tin tức dù bất lợi cho ông Bush và đảng Cộng Hòa. Họ cũng luôn luôn giữ tinh thần độc lập, rất đáng kính trọng.

Bà Peggy Noonan viết rất chính xác và rất hay. Một buổi sáng cuối tuần ngó đi để có thể nghe và xem, uống ly cà phê và đọc ký một của bà, trong lòng vui vui, như nhàn nhã thoải mái, vì những lời vẫn nhả, đi đi lại lại, nghe những ý kiến có thể gì hay khác với mình những lúc nào cũng xuất phát từ một tâm lòng thành thật bất sáo dù là phải chăng chưa có tính cách lý thuyết, giáo dục hoặc thành kiến. Dù không đảng quan điểm với bà, ngó đi để cũng với phải kính trọng. Trong bài báo cuối tuần qua Peggy Noonan viết về cuộc họp báo của Tổng thống tân Barack Obama, nói chuyện với kinh tế. Trong thời gian tranh cử năm ngoái, bà Noonan ủng hộ Nghị Sĩ John McCain, tự nhiên; nhưng trong bài báo mới này bà nhìn xét với ông Obama với những lời rất khoan nhu, tinh tế và dí dỏm. Bà trích đến lời ông Obama nói, “...chính sự kiện của chúng ta ngày nay do chúng ta tạo ra có nghĩa là chính chúng ta có khả năng giải quyết nó.” Noonan viết, “Nghe xong thật như của mình. Đã từ lúc phải có người nói về cuộc khủng hoảng hiện tại với một cách nhìn lạc quan, cho thấy chúng ta có thể đi phỏ, có thể vượt qua được nó.”

Tin cuối bài viết chúng ta mới để nghe Peggy Noonan viết đến tin của Mere Presidents, Hồi cũng chưa là tiếng Anh mà thôi. Bà cho chúng ta coi lại bức hình 4 vị tiếng Anh Mỹ còn sống đảng họp với Tổng thống tân Barack Obama, sau bữa cơm trưa do Tổng thống George W. Bush mời. Noonan viết: “Khi nhìn lại bức hình này lần nữa, quý vị phải nghĩ: Những người này có bao nhiêu nhóc điếm? Ai trong đám này có thể gọi là thành công?”

Ngày hôm qua ông George W. Bush “trên” lên chốt với dân chúng Mỹ, hoặc với các quan truyền thông Mỹ, những người thi hành “điều quý” chuyên môn làm công việc nhóm ngó, dò xét, thúc mách, dè bêu, ... những người ngồi trong Tòa Bạch Ốc. Phải công nhận ông có vẻ thoải mái. Tôi chỉ nghe, không thấy hình, nhưng nghe thấy có nhu cầu lúc ông cười và các nhà báo cũng cười. Buổi chiều nhất là ngay từ câu đầu, với tiếng Anh thì 43 của nước Mỹ là “nói như,” một cái tin ông chưa để dù đã tiếp tục 8 năm qua! Ông nói với các ký giả, “sometimes 'misunderestimated' me.” Tiếng Anh nói tiếng Anh nói “misunderstand” hoặc “underestimate,” mà không dùng chữ “misunderestimated,” một chữ do ông tiếng Anh đặt ra vì ông muốn nói hai điều: Các nhà báo “hiểu lầm” ông và “không biết đúng sai” ông. Nhưng không ai coi việc dùng chữ mới đó là một tin tức, vì dân Mỹ rất thông minh với các từ mới

khi nói tiếng Anh, rằng ông ngay cả với ông làm tổng thống cả a ha! Khi ra thì người Việt mình hay bắt bẻ nhau với tiếng... Anh hiểu họ nói gì không?

Hồi 2004 khi còn đang tranh cử, khi một phóng viên hỏi ông có thấy mình đã phạm những lỗi nào, ông Bush ngạc nhiên, lúng túng, rồi thú nhận không thấy mình phạm lỗi bao giờ cả. Năm nay, ông đã già thêm hơn 4 tuổi, cho nên ông nhận ra khá nhiều lỗi lầm. Chắc hẳn, hồi bão Katrina đáng lẽ ông nên đáp máy bay xuống vùng bị lụt, thay vì bay quan sát trên không. Nghe nói với thì những người không thích ông có thể nhìn thấy ngay một điều: Ông cũng chắc thấy mình phạm những lỗi rồi đấy. Tất nhiên, bởi vì sau đó ông mắc bệnh về công tác của nhân nhân bản Katrina cả chính phủ ông. Ông hoàn toàn không đồng ý những lời phê bình rằng vì cả của chúng ta.

Ông Bush cũng nhận phạm một lỗi khác: Treo một câu “Niềm Vui Hoàn Tất” trên chiếc tủ đồ thấy nói ông đáp xuống để bài diễn văn tuyên bố cuộc tấn công Iraq đã thành công. Ông nói một câu đó đã “truyền một thông điệp sai.” Qua cả hai điều thú nhận trên, chúng ta thấy ông Bush vẫn chú trọng đến “hình ảnh” của ông, người đóng vai tổng thống, hiểu họ là đến công việc ông làm. Những có một việc mà ông đã làm không làm, là không vội vàng cho một điều luật cả về chính sách di dân ngay sau cuộc bầu cử năm 2004. Đó là lúc “vấn đề chính trị” của ông rất dè dặt, sau khi được tái cử. Những ông đã dùng phí tiền liên quan đó trong việc vội vàng cho một điều luật cả về Quê hương bảo vệ Social Security, những không thành công. Đây là một lỗi thú nhận thành thật. Hai năm sau, ông Bush quay sang chuyển cả về luật và di dân thì hồi trước, ngay cả những điều bị quốc hội thu xếp để Công Hòa cũng không chịu ông, trừ ông John McCain là người dám bày tỏ những dòng mà không sợ sống.

Có lúc ông Bush cũng nóng lên, khi có ký giả hỏi về uy tín nước Mỹ đang xuống ngoi quốc, ông nhận định chính và nhận lỗi một lần: Không, uy tín nước Mỹ không xuống. Hiểu người Mỹ không đồng ý với ông Bush, và chắc sẽ còn bắt đồng ý kiến trong suốt quãng đời còn lại của ông. Ông cũng khuyên ông Obama, người kế vị, đừng quá quan tâm đến những lời chỉ trích - nhất là của “những người tốt giống họ là bản thân mình.”

Cùng lúc, ông Bush có gặp một tiếng đồng hồ thoải mái nói chuyện thành thật với các nhà báo và theo dõi ông từ 7, 8 năm qua. Ông thú nhận ông thuộc loại người “không thể hiểu được” (I am a Type A personality) cho nên sẽ không ra bãi biển nghỉ ngơi. Dù vậy, ông cũng đoán sáng Thế Giới sau thế kỷ 21 trang trọng Crawford, ông sẽ không làm gì hơn là đi pha cà phê và bắt gặp cả phê ra một bà Laura cùng uống.

Ký giả Peggy Noonan chắc sẽ đồng ý với Tổng Thống Bush là người làm tổng thống thì không nên phí thời giờ lo lắng về những lời chỉ trích lâu dài. Những chắc bà sẽ khuyên người dân Mỹ, bắt cả ai bắt đồng ý kiến với ông tổng thống Mỹ nào cũng vậy, hãy cứ nói ra, nói thẳng thắn, nói toạc ra, không ngại gì hết. Peggy Noonan kể lại lời ký giả Andrea Mitchell của đài MSNBC than là có nhiều người bỏ phiếu vào Tòa Bạch Ốc với ý định “nói cho ông tổng thống biết sự thật” nhưng sau khi vào căn phòng bầu cử thì công việc lại là! Bà Mitchell cho là cái không khí uy nghiêm nơi các vị tổng thống làm việc, cả ngôi với người cầm đầu quốc gia, làm cho nhiều người sợ hãi, e ngại không dám nói những điều trái với ý ông tổng thống nữa!

Peggy Noonan cho là người Mỹ không nên hành động như vậy. Vì thế, bà mời một người coi lại tấm hình chụp 4 ông cựu tổng thống: George H.W. Bush (đầu 41), George W. Bush (43), Bill Clinton (42) và Jimmy Carter (39) đồng với Tổng Thống tân cử Barack Obama. Bà đồng ý rằng một người cùng hỏi, “Hồi có bao nhiêu là khuyêt điểm?”

Trong 4 người đó có hai vị thuộc đảng Dân Chủ, hai vị Công Hòa (hai cha con), hai người làm được 2 nhiệm kỳ (Clinton và Bush 43) còn hai người chỉ sau một nhiệm kỳ đã được dân cho nghỉ việc (Carter và Bush 41). Bản ông đầu tiên nhìn vào ông kính, còn ông Obama đang

từ mặt nhìn ngang.

Có một đồng ý của những nhà lập quốc của Hoa Kỳ, Peggy Nooman nghĩ. Họ biết ngôi vị tổng thống có thể làm cho người ta kính sợ. Cho nên những vị tổng thống Mỹ đầu tiên khi nhậm chức luôn luôn nhìn những người không xứng đáng với ngôi vị đó. Lúc đó người Mỹ mới thoát khỏi chế độ quân chủ độc đoán, chế độ còn sợ vua lắm. Những người Mỹ bây giờ không còn phải kính trọng ông (hay bà) tổng thống như vậy. Nghĩ như vậy là “phản Mỹ” (un-American, trong nguyên văn).

Và sau đây là những lời khuyên của bà Peggy Nooman; bà viết: “Lòng ái quốc (của người Mỹ) đòi hỏi chúng ta phải làm nhiều hơn là tán nói tổng thống. Nó đòi hỏi chúng ta (người Mỹ) phải nói hết sức thành thật và xây dựng với vị tổng thống của mình, nhìn ông ta như một con người, và chỉ là một con người mà thôi!”

Như các bài báo hình bên và câu tổng thống, Peggy Nooman viết: “Chúng ta tuyển họ vào làm việc, chúng ta cho họ nghỉ việc, có lúc họ quay trở lại Tòa Bạch Ốc để chấp hành. Không ai có tài năng thật cả!”

Đó là những lời tôi chợt nhớ tới khi nghe cuộc họp báo của đồng kim tổng thống nước Mỹ, trong đó ông chúc ông tổng thống sắp tới đắc thành công. Một người Mỹ có thể nói với họ, như Peggy Nooman nói: “We hire them, we fire them, they come back for photo-ops. They're not magic.”

Người Việt Mỹ sẽ tiếp tục suy nghĩ như vậy cho quen.

Bao giờ người Việt Nam có thể cũng nghĩ như vậy với những vị tổng thống nước Việt Nam?